

„Draugas“, kokį radome penkiasdešimtaisiais

Marija Remienė

Išlipusius iš laivo ir pasiekusius apsisojimo vietą mus, pokariu į Ameriką atvykusius lietuvius, pasitiko dienraštis „Draugas“, prie kurio vardo teko priprasti, nes žodis „draugas“ mums skambėjo kaip keiksmazodis, kuris priminė bolševikus, nuo kurių pabėgome, palikę savo mylimą tėvynę. Tuomet „Draugas“ lankė daugelį Amerikos lietuvių namų. Dienraštis skelbdavo sąrašus lietuvių, kurie vyko iš Vokietijos, jų išvykimo datą ir laivo pavadinimą. Pvz., 1949 m. spalio 6 d. laidoje buvo rašoma: „Atvyksta 465 lietuviai tremtiniai. Rugsėjo 26 d. laivu „General Ballou“ į New Yorką iš Vokietijos išplaukė šie lietuviai tremtiniai...“

Teko susipažinti ir prenumeruoti kitus lietuviškus laikraščius, bet „Draugas“ liko lietuvių katalikų draugu pilna ta žodžio prasme. „Drauge“ rado vietas ir iš tėvynės atsivežtos organizacijos. Laikraštis ragino organizuotis, griežtai ir energingai kovoti dėl lietuvių teisių pasaulyje, remti pavergtos tautos aktualiau-

▲ Į „Draugo“ koncertus visada susirenka daug klausytojų. 1979 m.

TT. Marijonų Statybos Komisija rengia KONCERTĄ IR ŠOKIUS	
ST. AGNES AUDITORIJOJE 3916 So. Archer Avenue	
SEKMAD. BAL. (April) 23 1950	Dainuoja: Vilniaus Operos solistas p. Stasys Liepas P. Izabelė Motekaitienė Tremtinių Choras Pradžia 4:30 Šokiai 8:15 v. AUKA STATYBAI \$1.85

▲ Bilietas į koncertą, skirtą rinkti aukas Marijonų spaudos centro statybai Chicagoje

se Chicagos lietuvių parapijose, kurių buvo trylika. Kuopos ruošdavo įvairius renginius, rinkdavo aukas. Kartą per metus kuopų atstovai suvažiuodavo į savo seimą. Kiekviena kuopa pateikdavo metinę apyskaitą ir tėvams marijonams įteikdavo savo sutelktą paramą.

„Draugas“ organizuodavo ir didesnius renginius. Prisimenu koncertus Slovakų „Sakalų“ salėje, „Dariaus ir Girėno“ veteranų posto salėje, Lietuvių auditorijoje, o vėliau – Jaunimo centre. Koncertus atlikdavo vietiniai atlikėjai: Algirdas Brazis, „Pirmyn“ choras ir kt. Tuoj pat įsijungė solistai, atvykę iš Vokietijos lagerių: Prudencija Bičkienė, Stasys Baranauskas (vėliau Baras), Jonas Vaznelis, seserys Blandytės. Visi „Draugo“ renginiai baigdavosi šokiais. Jaunimą traukė ne programa, bet šokiai; o taip pat noras susitikti su savo bendraamžiais.

Ypač populiarios būdavo „Draugo“ gegužinės. Į gegužines gausiai rinkdavosi ir pokariu atvykę lietuviai. Čia būdavo gera proga susitikti su pažįstamais iš DP stovyklų Vokietijoje laikų ir net pažįstamais iš nepriklausomos Lietuvos, pasikeisti adresais, gauti žinių iš okupuotos Lietuvos. Jaunimas traukdavo į gegužines pasižinti, susitikti su savo draugais, organizuotis. Gegužinės vykdavo vadinamajame „Vytauto darže“ ar kitur užmiestyje. „Draugo“ gegužinės organizuoti ir jas vesti padėdavo marijonų bendradarbiai – rėmėjai.

Nuo 1951 m. „Draugas“ skelbė romanų konkursus. Mecenatas už premijuotą romaną skirdavo 1000 dol. Romanų premijos buvo teikiamos iki 1985 m. Chicagos visuomenė nekantriai laukdavo romano konkurso rezultatų; ypač rūpėjo, kuris rašytojas taps laureatu. Tenka pastebėti, kad net už šešis romanus

sus reikalus.

Vartant senus, pageltusius „Draugo“ lapus galima pastebėti, kad nuo pat įkūrimo „Draugas“ neišsilaikė iš prenumeratos. Laikraščio leidimas nuolat nešė nuostolius. Kunigai steigėjai nebuvo turtingi, o taipogi – ir skaitytojai. Kai leidimą perėmė Marijonų vienuolija, į pagalbą pasitelkė marijonų bendradarbius – rėmėjus. Buvo įsteigta rėmėjų organizacija. Marijonų bendradarbių kuopos veikė viso

buvo apdovanotas rašytojas Jurgis Gliuda; rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė tapo laureate keturis kartus; rašytojas Juozas Kralikauskas – keturis. Premijų įteikimas vykdavo naujame, tėvų jėzuitų rūpesčiu pastatytame Jaunimo centre. Tą dieną būdavo tikra dvasinė šventė: akademija ir meninė dalis. Po to „Draugo“ patalpose laureatui ir kviestiniams svečiams bei tarnautojams būdavo rengiamos vaišės. Tačiau nieko nėra amžino: susidomėjimas romanų konkursais sumažėjo, pats renginys „Draugui“ tapo nuostolingas. Paskutinius kelis tokius premijų įteikimo renginius teko perkelti į Los Angeles ir į Hartfordą.

Ypatingomis progomis „Draugas“ suruošdavo iškilus pokylius miesto centre, Sheridan viešbutyje ar priemiestyje. Rašančiai šias eilutes liko atmintyje „Draugo“ 1959 m. šventė – aukinio jubiliejaus pokylis, kuris vyko gražioje Martinique pokylių salėje. Susirinko arti 400 svečių. Buvo ilgas garbės svečių stalas, prie kurio vietas užėmė vyskupas Vincentas Brizgys ir daug kunigų. Visi buvo reikšmingi „Draugo“ rėmėjai. Garbės svečiai sveikino, ilgai kalbėjo, o mes, pokylio dalyviai, laukėme kalbų galo, nes rytojaus diena buvo darbo diena. Tuomet negalėjo net į galvą ateiti mintis, kad man pačiai vėliau teks čia rengti pokylius „Draugui“ paremti. O tokių – sėkmingų pokylių susidarė jau 26, tik dabar jie vyksta jau kitose vietose.

Pasikeitė renginiai ir renginių organizatoriai, kurie „Draugui“ sutelkdavo iki 50 000 dol. per metus, nebeliko tėvų marijonų bendradarbių, bet visi darbai, visų vardai liko „Draugo“ puslapiuose.